

**GYEREKKATONA
TRENDEK TEGNAP,
MA ÉS HOLNAP**

SCHUMICKY LILLA

„Reggel volt. Az udvaron ültünk és reggeliztünk, mikor az LRA megtámadta a falunkat. Mindenkit kirángattak a házból, a nőket és a férfiakat külön-külön sorba állították. Mi heten voltunk a családban; kisöcsém, aki csak nyolc hónapos volt, három idősebb bátyám, Anya, Apa és én. A férfiakat és fiúkat a szemünk láttára verték halálra furkósbottal és pangával. Soha, soha nem fogom elfelejteni! Arra kényszerítettek, hogy végignézzük, hogyan ölik meg férfi családtagjainkat

Becsuktam a szememet, de a fületem nem tudtam. Soha nem fogom elfelejteni a halálsikolyokat!

Mindössze tizenhárom éves voltam amikor ez történt, de ahhoz eléggé érett, hogy felfogjam: az én életem itt véget ért. A lázadók a falu összes férfitagját kivégezték. Minden nőt és gyermeket, így édesanyámat és engem is elhurcoltak. A kisöcsém Anyu hátára volt kötve. Anyát és engem különválasztottak.

Elhurcoltak egy kies területre, ahol minden fiatal lányt otthagytak egy hétig élelem és víz nélkül. Éhezünk.

A faluból sok barátnőm éhen halt... De a legszörnyűbb az volt, hogy nem volt mit innunk. A pusztában néha negyvenöt fok is van! Az első nap után kicserepesedett a szám és elfogyott a nyálam. Nem volt más ötletem, odaszaladtam a barátnőmhöz, amikor éppen vizelt, és arcomat, számat a vizelet alá tartottam, hogy legalább benedvesítsem ajkaimat. Barátnőim is így tettek, amikor én vizeltem. Haldokoltam. De sajnos nem haltam meg.

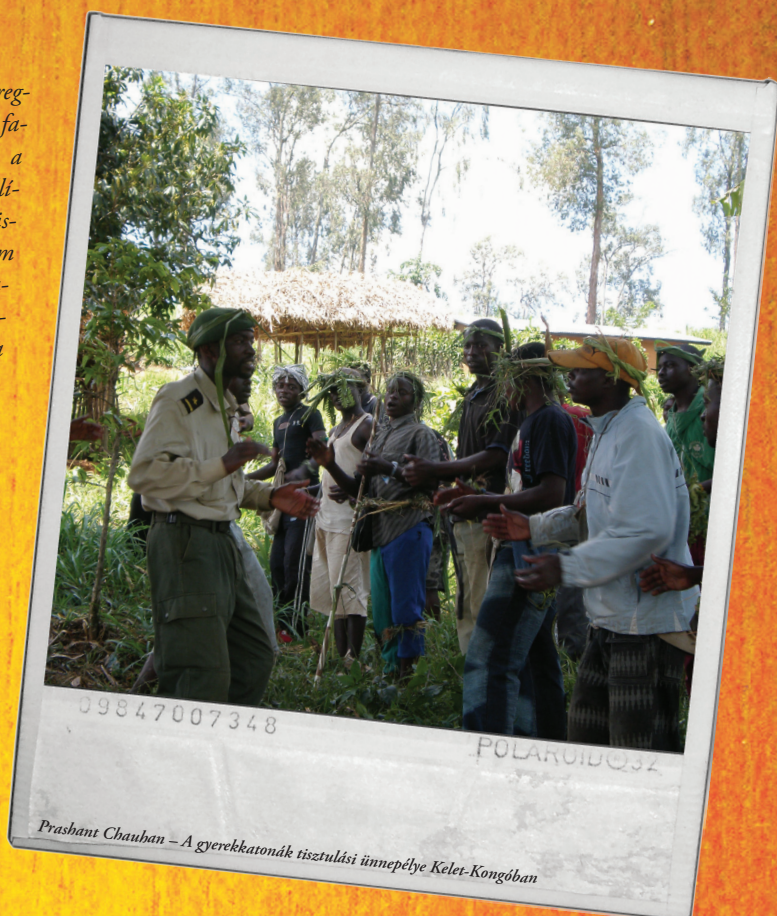
Egy hét után jöttek értünk. Különböző dolgokat adtak, amiket a fejünkön kellett cipelni. Nekem két zsák babot és főzőedényeket kellett vinni. Hibetetlenül legyengített az éhség. Csak tizenhárom éves voltam!

Uganda irányába kezdtünk el gyalogolni. A legrosszabb az volt, hogy sohasem pihenhattünk. Ha valaki leült, azt rögtön kettévágták a pangával. A pihenés egyenlő volt a halállal. Ez volt a mottójuk: „Pihenni akarsz? Hát akkor pihenhetsz örökre!” Azt hiszem, megőrültem a gyalogút alatt. Nem gondoltam semmire, csak a vörös utat láttam a szemem előtt, és gyalogoltam előre.

Általában a lázadók ruháit kellett mosnom órákon át, és főznöm is kellett a katonákra. Teljes szívemből gyűlöltem őket!

Kezdtük felfogni, hogy örökre árvákká váltunk.

Többször is akartak férjet adni mellém, de én visszautasítottam. Válaszképpen minden alkalommal összeverték. Többször addig vertek, amíg el nem vesztettem az eszméletemet. Egyszer, amikor bottal ütöt-

tek, azt hittem, meg fogok bénulni és sohasem leszek képes újra járni. Száz ütést mérték mindkét térdkalácsomra.

A másik szörnyűség az volt, hogy néha a kormány repülőgépei bombákat szórtak ránk, a lázadókra. Egyszer én is komolyan megsérültem, egy repesz belefűrődött a hátamba. Megint azt hittem, hogy meg fogok halni. A repesz a mai napig a hátamban van.

Az egészben az volt a legszörnyűbb, amikor meg kellett ölnöm két lányt. Tizennégy éves voltam és embert öltem. A lányok megpróbáltak megszökni, de elkapták őket, nekem is részt kellett vennem a halálra verésükben...

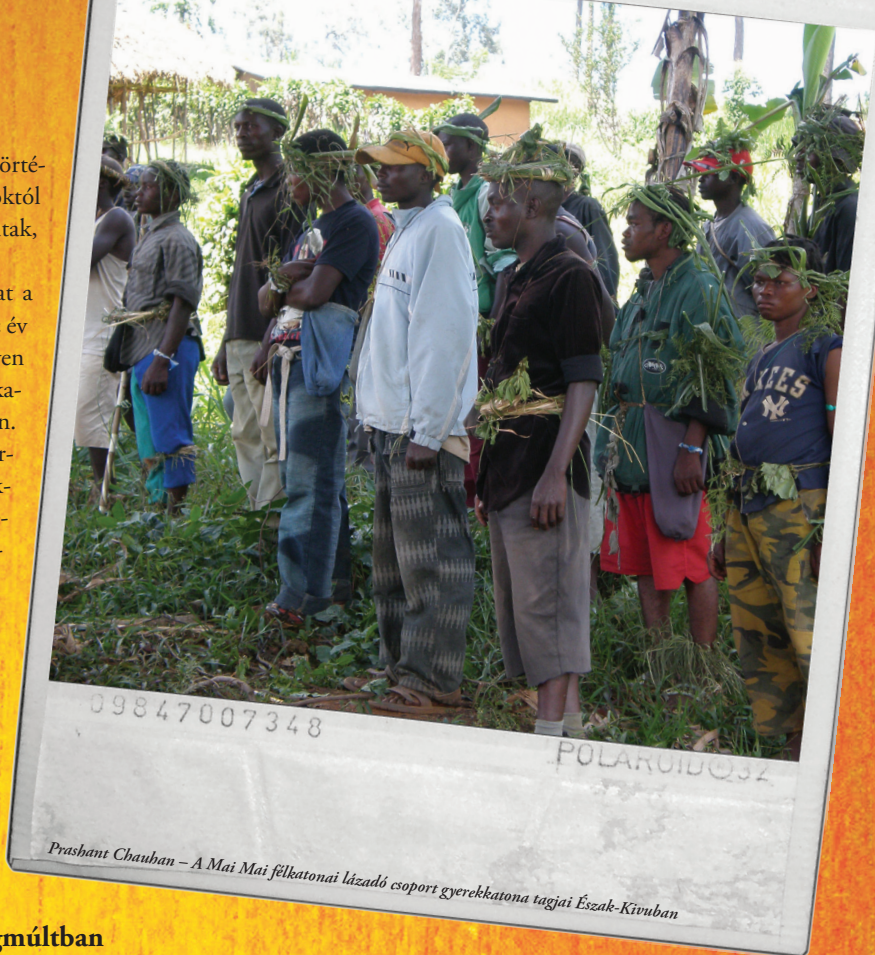
Amikor Lira felé vettük az irányt, kormánycsapatokba botlottunk. Meglőtték a lábamon, súlyosan megsérültem, nem tudtam mozogni, csak a földön hevertem, mint egy törött szárnyú madár. A kormánykatonák felém jöttek és rám fogták gépfegyverüket. Azt kívántam, hogy lőjenek le, és tűnjek el örökre ebből a földi pokolból. Vártam a fájdalmat. De egy parancsnok megóvta az életemet. Nem engedte, hogy lelőjenek. Elmondta a katonáinak, hogy én nem vagyok lázadó, csak egy elrabolt gyermek.

Hat hónap után nővérek jöttek értem, és magukkal vittek a zárdába. Ennek most már három éve. Azóta itt vagyok. Összebarátkoztam néhány hasonló sorsú lánnyal.”

Több százezer ehhez hasonló történetet hallgathatna az ember azokról a gyerekekről, akik részeseivé váltak, vagy részesei egy-egy háborúnak.

Gyerekkatonának hívjuk azokat a fiúkat és lányokat, akik tizennyolc év alattiak és részt vesznek bármilyen szinten reguláris vagy irreguláris katonai szervezetek tevékenységében. Lehetnek szakácsok, hordárok, hírszerzők, kísérők. A definíció azokra a lányokra is kiterjed, akiket szexuális cselekedetekre kényszerítettek. A gyerekkatona meghatározás alatt tehát nem csak azokat a gyerekeket értjük, akik fegyvert viselnek.²

E tanulmány áttekintést kíván nyújtani a gyerekkatonaság intézményéről, továbbá megvizsgálja, hogy mely országokban volt jelentős, illetve számottevő a mai napig.

Prashant Chauhan – A Mai Mai félkatonai lázadó csoport gyerekkatona tagjai Észak-Kivuban

Gyerekkatona trendek a régmúltban

Gyermekkkatonaság a történelem folyamán mindig is létezett. A legkorábbi említések az antikvitás korából származnak a mediterrán vidékekről, ahol a fiatalok hordárként, vagy segítőként szolgáltak a felnőtt katonák mellett. A Biblia említi Dávid szolgálatait Saul királynak. A gyerekkatonák művészi ábrázolása megjelenik a hettita és egyiptomi falfestményeken is, valamint a görög mitológiában, filozófiában és irodalomban, például Herkules történetében.

Az antikvitásból származó hagyománynak tekintjük azokat az eseteket is, amikor a fegyveres katona odavitte magával családját, ahol szolgálatot kellett teljesítenie. A családja tulajdonképpen a csomagja részévé vált. Ez sok mai háborúban is így van, például Kelet-Kongóban szolgáló kormánycsapatok (FARDC)³ családjaikat hivatalosan is magukkal vihetik.

A rómaiak is használtak fiatalokat, annak ellenére, hogy ez az általános morális értékrend ellen volt.

A középkorban a gyerekeket akár tizenkét éves koruktól is bevonhatták a hadviselésbe. Ennek egyik legkésebb példája az 1212-ben indított Gyermek Keresztes Háborúja, amely azonban önkéntes alapon történt. Források megemlítik, hogy egyetlen gyermek sem keveredett harcba, mert mielőtt ezt megtehették volna, eladták őket rabszolgáknak.

Napóleon hadseregében is több száz gyermek

szolgált, főleg hordárként, zenészként és hírszerzőként.⁴

A két világháború alatt rengeteg gyerek hazudott az életkorát illetően, csak hogy csatlakozhasson a harcoló csapatokhoz, őket általában a hazaszereget motiválta. Mégis a gyerekkatonaság igazi „virágkorát” a második világháború után, a hidegháborús évek alatt élte, amikor több konfliktus, például az indokínai vagy a szudáni is kialakult. Ugyanakkor a hetvenes évek végén több konvenciót is aláírtak, amely limitálta vagy megtiltotta a gyermekkkatonaság intézményét. Ilyen nemzetközi egyezmény volt az Egyesült Nemzetek Szervezete által elfogadott 38-as cikkely a Gyermekek Jogairól, amely kimondta: „az államoknak minden eszközzel garantálniuk kell, hogy 15 éves kor alatti gyermek ne csatlakozhasson egyetlen hadsereghez sem”.⁵ Később, 2002-ben jogerőre lépett az az opcionális protokoll, amely a 15 éves korhatárt immáron 18 évre emelte.⁶

A nemzetközi törvények tiltása ellenére a gyermekkkatonaság intézménye továbbra is létezik, sőt a Föld bizonyos területein egyre több gyereket soroznak be a lázadó vagy éppen az állami hadseregekbe. A legfrissebb ENSZ jelentés szerint közel ötszázezerre tehető a gyerekkatonák száma a világon, ebből háromszáznegyven ezren jelenleg is harcolnak.⁷ Az Egyesült Nemzetek Szervezetének egyik tagozata szerint a gyerekkatonák közel fele Afrikában található,⁸ ami szám szerint több mint százezer gyermeket jelent.

Gyerekkatona trendek a közelmúltban

Megdőböntő adatokról számol be 2008-ban a gyerekkatonaságról szóló globális jelentés: ma nyolcvanhat országban létezik gyerekkatonaság⁹ különböző formákban: kormánycsapatok alkalmazzák őket, lázadó csapatokhoz csatlakoznak kémként stb. Ez a szám igen magas és a nemzetközi törekvések ellenére sem sokat csökkent az előző 2004-es jelentéshez képest,¹⁰ pedig azóta a háborús bűnökkel foglalkozó nemzetközi bíróságon¹¹ többeket ítélték el Ugandából, a Kongói Demokratikus Köztársaságból, Sierra Leonéból, Kelet-Timorból és legutóbb Libériából a gyermekek katonaként alkalmazásának bűne miatt. A jelentés azt is megerősíti, hogy 2004 és 2008 között huszonegy konfliktus sújtotta országban alkalmaztak gyerekkatonákat.

Nyolc ország kormánya, Csádban, a Kongói Köztársaságban, Mianmarban, Szomáliában, Szudánban, Ugandában, Jemenben és az Egyesült Királyságban hivatalosan sorozott tizenhét év-nél fiatalabb gyermekeket, akik között lányok is voltak.¹² A csádi kormány több száz gyermeket kényszerített 2006-ban, hogy segítsenek megvédeni N'Djaménát, a csádi fővárost a lázadó csapatoktól. Izraeli katonák palesztin gyermekeket használtak élő pajzsként, a bűnösöket később hadbíró-ság elé állították. Mianmarban több ezer gyermeket kényszerített a kormány arra, hogy csatlakozzon a sereghez, ahol nem csak a harci tevékenységekben vettek részt, hanem kémekként is használták őket. Szomáliában a szövetségi kormány hivatalosan verbuvált és alkalmazott gyermekeket Mogadishu védelmében 2006-2007 folyamán. Dél-Szudánban és az észak-nyugati darfúri összecsapásokban is alkalmaztak gyermekeket. Ugandában a lázadó seregből megszökött, elrabolt gyermekeket a kormánycsapatok előszeretettel kényszerítették, hogy immáron a kormány oldalán harcoljanak az Úr Ellenálló Hadserege¹³ ellen. Jemenben több ezer, akár tizenöt évesnél is fiatalabb gyermek kezébe adtak fegyvert és küldtek a frontra harcolni a lázadók ellen 2007-ben. A legmegdőböntőbb, hogy 2005 és 2006 folyamán az Egyesült Királyság több tizenhét év alatti fiataalt küldött Irakba harcolni.¹⁴

A fenti példák csak egy-egy hivatalos, az érintett kormányok által is megerősített jelentést támasztanak alá. Ugyanakkor ismeretes rengeteg, más katonai és fél-katonai csoportok, amelyeket a kormányok „nem hivatalosan” támogatnak és amelyben a gyerekkatonák száma igen magas. E tekintetben a leginkább hivatkozott országok Csád, Kolumbia, Elefántcsontpart, a Kongói Demokratikus Köztársaság, India, Irán, Líbia, Mianmar, Peru, Fülöp-szigetek, Sri Lanka, Szudán, Uganda és Zimbabwe. A szudáni kormány által felszerelt és pénzelt Dzsandzsawíd sereg vagy a csádi kormány által támogatott egységek, a Sri Lanka-i kormány által alakított Karuna csoport, amely a tamil tigrisek¹⁵ ellen harcolt.

Nagyon gyakran a konfliktus vagy háború sújtotta területeken a civilek által szervezett védelmi csoportokban is megjelennek gyermekek, akár kulcsszereplőkként is,¹⁶ például falvak önvédelmi csoportjaiban, a csádi a faluvédelmi csapatokban (c), Indiában, az önvédelmi egyesületekben, Peruban, faluvédelmi egységekben a Fülöp-szigeteken és Ugandában.

A másik jelentős terület, ahol gyakran kényszerítnek gyerekeket katonai szolgálatokra, a kormányok elleni lázadó csoportok. Több lázadó seregben a lány gyermekek száma közel azonos a fiúkével. Őket legtöbb esetben szexrabszolgaként, katonafeleségekként, hordárként vagy szakácsként alkalmazzák. Előfordul, hogy gyerekeket vesznek rá arra, hogy öngyilkos merényleteket kövessenek el például Irakban, Palesztina területén, Afganisztánban és Pakisztánban.¹⁷ A gyerekek sokszor aktív részesei az erőszakos politikai tüntetéseknek, főleg Haitiben, Nigériában és Kenyában. Csak a 2007-es kenyai választásokat követő erőszakhullámban, több mint háromszáz kiskorú vett részt.¹⁸

Ugyanakkor pozitív jelnek tekinthető, hogy több fekete-afrikai konfliktus is lezárult 2004 és 2007 között és ezzel például Angolában, Libériában, Sierra Leonében is megszűnt a gyerekek katonaként való tömeges alkalmazása. Békeszerződések is születtek más országokban, mint például Elefántcsontparton, Burundiban, Nepálban, a Kongói Demokratikus Köztársaságban és Dél-Szudánban, amelyek szintén a gyerekkatonaság létszámának csökkenéséhez vezettek, legalább is papíron.

Nem ritka jelenség, hogy bizonyos országok, a gyereket többször is besorozzák, majd elengedik, ezután pedig ismét besorozzák. Példa erre Sri Lanka és a Kongói Demokratikus Köztársaság, Sri Lankán az LTTE vagy az Ugandából Kongóba székhelyét áttevő Úr Ellenálló Hadserege, illetve a rengeteg gyermek bevonásával alakult Mai Mai lázadó csoport. Kevésbé közismert a Thaiföldön működő Nemzeti Lázadó Front,¹⁹ amely több ezer gyermeket alkalmaz soraiban, illetve az indiai Kashmír és Jammu területén működő aktív milicista csoportok. E csoportok illegálisításából következik, hogy semmilyen nemzetközi törvényt nem ismernek el és nem tartanak tiszteletben.

Gyerekkatona trendek ma

Az alertnet.org²⁰, a reliefweb.int²¹, a crisisgroup.org²² és a globalsecurity.org²³, a négy legnagyobb nemzetközi konfliktusokkal és humanitárius szituációkkal foglalkozó weboldal, ma több mint hetven vészhelyzettel fenyegető konfliktusövezetet említ. Ebből tizenhétben jelenleg is folyik háború. Ahhoz, hogy egy államot, mint háborús országot tartсанak számon, évente legalább ezer erőszakos halált kell nyilvántartani az Uppsalai Conflict Data²⁴ Programban. A globális jelentés szerint mind a tizenhét ország konfliktusában vesznek részt gyerekkatonák.²⁵

A tizenhétből kilenc konfliktus (az arab-izraeli konfliktus, Burma, Szomália, Szudán, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Afganisztán, Irak, Pakisztán, Kolumbia) jelentős háború, magas számú gyermekkatonasággal. A nagyobb háborúk mellett kisebb konfliktusokban (a Fülöp-szigeteken, az Irakban található Kurdisztán területén, Indiában, Nigériában, a Közép-afrikai Köztársaságban, Sri Lankán és Csádban) is harcolnak gyerekek katonaként. Minden országban gazdasági, kulturális vagy egyéb okokból, alkalmaznak gyerekeket, mint katonákat. Közös minden gyermek esetében, hogy kevesebbet esznek, jobban megfélemlíthetőek, jóval vakmerőbbek, könnyebben megtéveszthetőek, mint egy felnőtt.

I. Az arab-izraeli konfliktus

Israel, Egyiptom, Jordánia, Libanon, palesztin területek és Szíria vesznek részt aktívan a konfliktusban. A konfliktus háttere igen bonyolult, a krízis gyökere 1920 körülre datálható. 1950 és 2006 között közel kilencven ezren²⁶ veszítették életüket, közülük több tízezer gyermek. Ezen a területen mindkét oldalon nagy szerepet játszanak a gyerekkatonák. Itt nem feltétlenül az AK47-essel felfegyverzett gyerekekre kell csak gondolni, hanem a kődobálókra, a gyújtogatókra, a különböző utcai balhékat generálókra is.

Israelben gyermekeket is használnak a hadseregben, főként hírszerzőként, illetve biztonsági őrként. Már tizenöt éves korukban tudják használni az automata fegyvereket.²⁷ Az önkéntes alapon verbuválódott biztonsági egységek pár hónapos tréning után a Civil Őrséghez csatlakoznak, amelynek fő feladata a zsidó telepek védelme. Mindezt önkéntesen tehetik meg, bár a társadalom nyomása igen nagy a fiatalokra.²⁸ Ezen felül nyári táborokat szerveznek, amelyekben tizenhat éves kortól lehet részt

venni. Itt megtanítják a fiatalokat, hogy hogyan kell katonai ellenőrző pontokat elkerülni, szögesdrótkerítést elvágni, és fegyvert használni.²⁹ A gyerekek gyakran önkéntes akciókat szerveznek palesztin lakosok ellen, kirabolják házaikat, terrorizálják gyerektársaikat.³⁰ Legújabbban a Gázai-övezetben zajló izraeli offenzíva után láttak napvilágot olyan jelentések, amelyek szerint az izraeli katonák palesztin gyerekeket használtak élő pajzsként.³¹

Egyiptom esetében nincsen adatok, hogy tizenennyolc évnél fiatalabbakat soroznának be. Jordániában szintén van bizonyíték arra, hogy gyerekkatonákat használnak az állami hadseregben, bár pontos számadatok nem ismeretesek. Libanonban és a palesztin területeken ez az állami seregben már nem ilyen egyértelmű, de különböző fegyveres politikai és félkatonai csoportokban igen. Libanonban legfőképp 1975 és 1990 között a polgárháború idején volt jelentős a gyerekkatonák részvétele.³² Ugyanakkor más források megerősítették, hogy Palesztina területén, illetve Libanonban a Hezbollah³³ jelentős számú gyerekeket képez ki, mind katonai szolgálatra, mind pedig terrorista akciók végrehajtására.³⁴ Palesztin területen rengeteg gyermek vett részt az első intifádában,³⁵ köztük általános iskoláskorúak is. Több terrorcselekményt gyerekek hajtottak végre a közelmúltban is. A palesztin területeken a kődobálók és házi készítésű bombákat felrobbantó gyerekek száma igen magas. Ezek a gyerekek kifejezetten az izraeli hadsereg, illetve a zsidó telep lakosságának provokálását tűzték ki feladatul. A palesztin társadalom általában támogatja ezeknek a gyerekeknek a tevékenységeit és szabadsághősként tekint rájuk. A fiatalok arcukat gyakran a jellegzetes palesztin fehér-fekete kockás sállal bugyolálják körbe, ami számukra az önálló Palesztin Állam egyik szimbólumává vált.

II. Burma (Mianmar)

Az egyik legjelentősebb ember jogi szervezet szerint a burmai kormány alkalmazza a legtöbb gyereket az állami hadseregben, valamint más katonai szervezetekben.³⁶ Számukat hetvenezerre becsülik.³⁷ Sokukat erővel hoznak ki a thaiföldi és burmai menekülttáborokból.³⁸ A hivatalos hadseregben korukat mindig tizenennyolc évre változtatják, így a nemzetközi szervezetek nem tudnak tiszta képet nyerni a helyzetről. A nemzetközi szervezetek tevékenysége nagyban korlátozott, ezért nehéz pontos adatokat szerezni a burmai gyerekkatonaságról.

III. Uganda és a Kongói Demokratikus Köztársaság

Ugandában több mint húsz éven át tevékenykedett az Úr Ellenálló Hadserege,³⁹ 1986-tól 2007-ig és bizonyos csoportjai még ma is aktívak. Az ugandai konfliktus azért különleges, mert a kormányellenes csoport nagy részét 13 és 18 év közötti gyerekkatonák alkották, lányok és fiúk vegyesen, negyven-hatvan százalékos arányban.⁴⁰ Ennek oka, hogy vezetőjük Joseph Kony, egy tiszta acsoli államot kívánt létrehozni, ahol a gyerekek csak rá hallgatnak és őt fogadják el vezetőjüknek. Alapvető verbuválási módszerük volt egy-egy falu lerohanása, ott a férfiak megölése, asszonyok megcsonkítása és a gyermekek elrablása. Kezdetben csak hordárként, szakácsként vagy segítőként alkalmazták őket, majd pár hét múlva rövid katonai kiképzésen vettek részt, ahol megtanultak a fegyverrel bánni és egy hónap elteltével már az ugandai, vagy dél-szudáni kormánycsapatok ellen harcoltak. Híresek voltak kegyetlenkedésükről és csonkításairól, leginkább az orrot, a fület, az ajkakat és a nők mellét vágták le.⁴¹ 2007-ben a kegyetlenkedések fő színhelye észak-ke-

let Kongóba tevődött át. Híressé vált a Karácsonyi Tömeggyilkosság, ahol több száz imádkozó emberre gyűjtötték rá a templomot⁴² 2008 karácsonyán. Legutoljára Ban-Ki Moon, az ENSZ főtitkára szólította fel a sereget a kegyetlenkedések beszüntetésére. 2009-ben további ezer gyereket raboltak el és közel háromszázhatvanezer embert kényszerítettek lakóhelyük elhagyására, illetve ideiglenes táborokba költöztetésére.⁴³

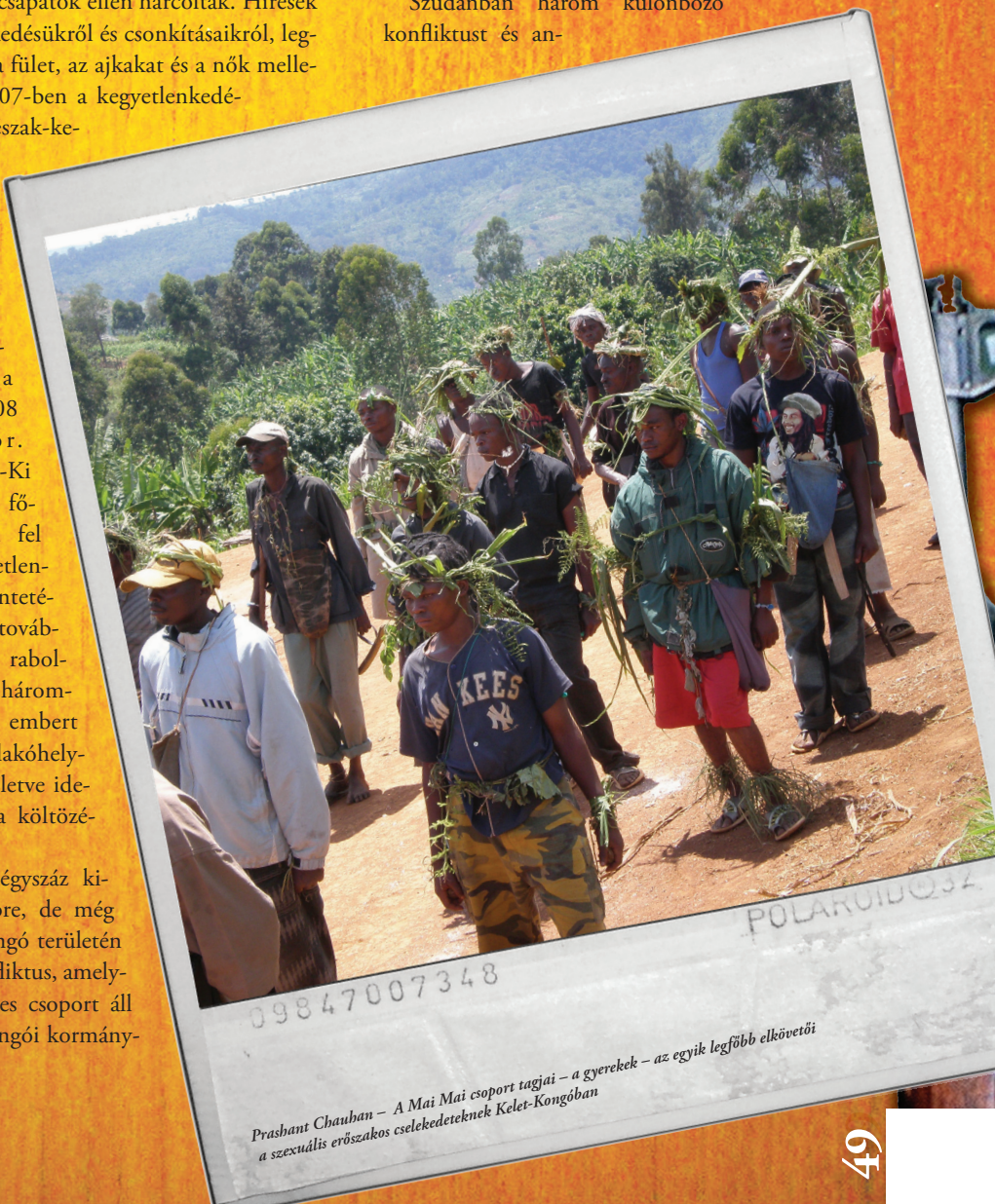
Ugyanekkor négyszáz kilométerrel délebbre, de még mindig Kelet-Kongó területén zajlik a Kivu-konfliktus, amelyben több fegyveres csoport áll egymással és a kongói kormány-

nyal szemben. Minden csoportban találhatók tízennyolc éven aluliak. A legjelentősebb közülük a Mai Mai csoport, amely szinte kizárólag gyerekekből áll. Az ENSZ egyik részlegének beszámolója szerint közel négyezer gyermeket rehabilitáltak az erre speciálisan kialakított centrumokban.⁴⁴ A legfőbb problémát a drogfogyasztás, főként a marihuána és az ennek hatása alatt elkövetett szexuális erőszakos cselekmények jelentik. Segélyszervezetek jelentései szerint minden ötödik nő szexuális erőszak áldozatává vált a régióban,⁴⁵ amelynek elkövetői között sok gyerek is található.

IV. Szudán

Szudánt a világ harmadik, politikailag leginstabilabb országának deklarálták,⁴⁶ többek között az alapvető emberi jogokat sértő intézkedései és a darfúri konfliktus miatt.⁴⁷

Szudánban három különböző konfliktust és an-

Prashant Chauhan – A Mai Mai csoport tagjai – a gyerekek – az egyik legfőbb elkövetői a szexuális erőszakos cselekedeteknek Kelet-Kongóban

nak hatása-
it kell megkülönböz-

tetnünk:

1. az 1983 és 2005 között dúló második szudáni polgárháború, amelyben Dél-Szudán önállóságaért küzdött az északiakkal szemben
2. a darfúri konfliktus
3. az Úr Ellenálló Hadseregének tevékenységei Dél-Szudánban.

A több mint húsz éves észak-dél elleni háború eredménye kétmillió halott és több tízezer gyerek, akiket mindkét résztvevő fél a soraikba kényszerített. Híressé váltak Szudán elvesztett fiai,⁴⁸ akikről 2008-ban önéletrajzi ihletésű könyv is megjelent. 2005-ben a békeszerződés⁴⁹ aláírása után, Dél-Szudán részautonómiát kapott, 2011-ben dönthet majd arról a lakosság, hogy teljesen függetlenné válnak vagy autonóm státusba lépnek. Az észak-szudáni kormány a legtöbb fiatakorút, akik ellene harcoltak és fogságba estek, integrálta nemzeti hadseregébe.⁵⁰ A dél-szudániak seregében⁵¹ a háború alatt és után is több ezerre tehető a tizennyolc éven aluliak száma. Az ENSZ főtitkárnak jelentése szerint, a legfiatalabbak kilenc évesek, míg az átlag életkor tizenhat

év.⁵² Előfordult, hogy a dél-szudáni kormánycsapatok megtámadtak egy iskolát vagy falut és onnan erővel hurcolták el a gyerekeket, besorozás céljából.⁵³ Számtalan oka van a gyerekek tömeges alkalmazásának, de ezek mindegyike javas részt gazdasági és kulturális gyökerű. Szudánban például egy tizenöt éves gyermeket felnőttként kezelnek.

Darfúrban mindennapi látvány, hogy gyerekek AK47-sel sétálnak. Több ezer gyerek harcol a különböző fegyveres csoportokban, illetve a szudáni kormány által támogatott Dzsandzsawíd lovas seregben. Közismert tény, hogy a dzsandszawíd seregek Csádban szudáni menekülttáborokból is elhurcoltak gyerekeket és soraikba kényszerítették őket.⁵⁴ Az ENSZ egyik jelentése szerint csak 2007 júliusáig több mint ezer gyermeket hurcoltak el csádi menekülttáborokból a szudáni kormánykatonák, ennek egyik fő oka, hogy sem az ENSZ, sem az Afrikai Unió, sem pedig a csádi állami hadsereg nem rendelkezik megfelelő forrásokkal ahhoz, hogy a táborok kellő védelmét biztosítsa.

Az Úr Ellenálló Hadsereg 2007 óta észak-kelet Kongó területén tevékenykedik, de rendszeresen rajtaütnek dél-szudáni falvakon és onnan gyerekeket hurcolnak el. Pontos adatok nincsenek, de körülbelül hét-száz lehet azoknak a gyerekeknek a száma, akik a 2007 eleje és 2008 év vége közötti időszakban a lázadók fogságába kerültek. A régióra jellemző a szétszórtnan elhelyezkedő kis falvak és a teljes infrastruktúra hiánya. A hatalmas terület védelmét a dél-szudáni kormány képtelen megszervezni.

V. Szomália

Afrika egyik legrégebben húzódozó konfliktusa Szomália területén jelenleg is zajlik. Ennek eredménye közel másfél millió hontalan, félmillió halott és több tízezer gyerekkaton.⁵⁵ A gyarmatosítás előtt a mai Szomáliát különböző klánok uralták, és soha sem létezett egységes államként. A mai konfliktus gyökere ide vezethető vissza. A különböző klánok közötti háborúskodás 1991-ben kezdődött, amikor felkelés tört ki Sziad Barre addigi diktátor ellen. Az országban teljes anarchia alakult ki, az északi Szomáliföld elszakadt. Az ENSZ békefenntartó csapatai 1992 végén vonultak be, majd 1995-ben az utolsó katona is elhagyta Szomáliát, miután műkö-

désük lehetetlenné vált a rendkívül sikeres szomáliai ellenállás következtében. 1998 és 2006 között Szomália több része is függetlennek kiáltotta ki magát, de ezeket a miniállamokat sem az ENSZ, sem az Afrika Unió (AU), sem pedig más állam nem ismerte el. A tartományok mint Puntföld és Szomáliföld regionális hatalomként funkcionálnak és önálló közigazgatást rendszert alakítottak ki. 2004-ben alakult meg az ENSZ és más külföldi államok támogatásával az Átmeneti Föderális Kormány,⁵⁶ amelyet Szomáliában szinte senki sem tekint legitimnek. 2006 karácsonykor amerikai segítséggel etióp csapatok vonultak be Szomáliába, hogy a Föderális Kormányt támogassák. 2007-ben 5000 AU-s⁵⁷ békefenntartó érkezett, akik máig jelen vannak e területen. Az etiópok 2009 januárjában kivonultak, hátrahagyva az Afrikai Unió csapatait, akik mindössze néhány háztömbnyi területet tartanak ellenőrzésük alatt a szomáliai fővárosban.

Szomália szinte teljes egészében muszlim, leszámítva egy pár tízezres keresztény közösséget. A hosszú anarchia következtében az iszlám szélsőséges ágai felerősödtek, ami fundamentalista muszlimcsoportok megalakulásához vezetett. E csoportok a háborúskodás lényegét a dzsihádban, az iszlám szent háborújában látják, ahol a hitetlennel szemben harcolni kell. Ebben az esetben a hitetlenség mindazok, akik nem a fundamentalista iszlám szabályait követik. A legtöbb külföldi segélyszervezetben dolgozók, békefenntartók s egyéb kevésbé radikális iszlámot követők is ebbe a kategóriába tartoznak.

2009-ben a különböző fundamentalista iszlám lázadó csoportok ismét bevették a jelentősebb déli városokat, majd bevezették egy szélsőséges változatát az iszlámtörvénykezésnek. A klánrendszeren alapuló háborúskodás a mai napig tovább folyik, és a szomáliai fővárost, Mogadishut övező kisebb falvak is a lázadó csapatok kezére jutottak, de egyelőre a Föderális Kormány a város központjában még jelen van, bár hatalma szinte csak névleges.

A klánrendszer igen bonyolult formájával találkozhatunk Szomáliában, amely az összes ellenállási csoportnak az alapja, amelyek gyakran szöveteznek, majd felbomolva újabbakkal kötnek ideiglenes szövetséget. Közös jellemzőjük, hogy támogatásuk nagy részét külföldről kapják. A nyugati hatalmak egy része megszegi a Szomáliára vonatkozó fegyverembargót – csak 2009 során több mint negyven tonna könnyű fegyver érkezett Szomáliába az Amerikai Egyesült Államokból a Föderális Kormány katonáinak támogatására. Mivel a kormánykatonák hónapokig nem kaptak fizetést, ezért fegyvereik értékesítéséből próbáltak készpénzhez jutni. Az ame-

rikai fegyverek így a szélsőséges csoportok kezébe kerültek, akik örömmel vásárolták a legújabb technológiájú gyártmányokat.

A gyerekkatonaság intézménye szempontjából Szomália a világ egyik legtragikusabb helye. Mind a Föderális Kormány, mind a lázadó csoportok tömegesen alkalmaznak gyerekeket soraikban. Ennek okai részben gazdaságiak, részben vallásiak. A hosszú fejetlenség következtében a szomáliai gazdaság teljesen széthullott, a munkanélküliek aránya hatalmas, a legtöbb állattartó elvesztette állatait (a nomád állattartó életmód volt korábban az egyik legjelentősebb). Fiatalok tömegei vándorolnak a városok felé, hogy ott megélhetést találjanak. Itt a legegyszerűbb fegyverhez jutni és rablóbandákba öszeállni. Az oktatási rendszer is szinte teljesen összeomlott és csak a Korán Iskolák működnek, ahol radikális kháldik,⁵⁸ már öt éves koruktól arra tanítják a gyerekeket, hogy részt kell venniük a dzsihádban.

Bizonyítékok vannak arra vonatkozóan, hogy a Nyugat által támogatott Föderális Kormány csapataiban, akár már tizenegy éves kislúknak is katonai rangjuk van.⁵⁹ Az egyik legjelentősebb ellenzéki katonai szervezet: az al-Shabbaab, melynek neve is azt jelenti, hogy fiatal, leginkább 12 és 25 év közötti gyerekekből szerveződik. A hivatalos jelentések beszámolnak arról is, hogy a fővárosban és az ország más régióiban a legtöbb gyereket az iskolákból szedik össze. Az iskolaigazgatóknak három-hatszáz fiatalkorút kellett hat havonta „katonai tréningre” küldeni,⁶⁰ ugyanakkor sok gyerek gyakran önként csatlakozik, szülei jóváhagyásával. Jelentések szerint hétéves gyerekek is harcoltak Mogadishuban AK47-es gépkarabéllyal a Föderális Kormány csapatai ellen.⁶¹ Több ezer gyerek tagja utcai fegyveres bandáknak,⁶² amelyek terrorizálják a még ottmaradt lakosságot. A közel két évtizedes anarchia, a masszív hontalanná válás nagyban hozzájárul ahhoz, hogy gyerekek tízezrei váljanak fanatikus harcosokká.

A helyi segélyszervezetek közös álláspontja szerint a legnagyobb probléma az, hogy az ENSZ és a nyugati hatalmak nem lépnek fel elég határozottan és hatékonyan a gyermekek védelmében, és mindez ahhoz vezet, hogy egy nagyon radikális és fundamentalista generáció nőhetett és nő fel Szomáliában az elmúlt húsz év alatt, ami igen komoly kihívást jelenthet majd a terrorizmus ellenes harcban világszerte.

VI. Afganisztán

Az afgán polgárháború 1978 óta tart, kisebb-nagyobb megszakításokkal. 2006 és 2007 között számos bombamerényletet követtek el a kormány és az azokat támogató nemzetközi szövetséges csapatok valamint segítségnyújtó szervezetek dolgozói ellen.⁶³ Híradások arról számolnak be, hogy sokan a merénylők közül fiatalok voltak. Szinte minden esetben fiatal fiúkról beszélhetünk, akik szegény családból származnak és csak a medreszék⁶⁴ nyújtotta oktatásban van részük, ahol a vallási vezetők könnyen tudják befolyásolni őket. A legtöbb merényletet az al-Kaida, a tálibok és a Hizb-e Islami követték el.⁶⁵ Ugyanakkor a kormány is alkalmazott gyermekeket 2007-ben katonai és rendőrségi ellenőrző pontoknál Kandahar tartományban.⁶⁶

A tálibok előszeretettel vonnak be gyerekeket, kihasználva a családok rossz gazdasági és szociális helyzetét. A gyerekek részben önként csatlakoznak hozzájuk némi „agymosás” után, illetve erőszakkal is soraikba kényszerítik őket. Egyes NATO források szerint gyakran élő pajzsként szolgálnak. Beszámoltak olyan esetről is, hogy egy tizenkét éves kamasz testére kötözték robbanó szerkezetet, amelyet még a robbanás előtt, a kormánnyal szövetséges nemzetközi csapatok leszereltek. Több tizennégy és tizenhat év közötti fiút is erőszakkal vagy pénz ígéréssel vettek rá öngyilkos merényletekre. 2007 áprilisában a tálibok egy olyan videót tettek közzé, ahol egy tizenkét éves fiú lefejez egy pakisztáni férfit. A videó felvételén megerősítették, hogy a gyerekeknek is kötelességük a dzsihád, az idegenek kiűzése és a mudzsaheddiné válás. A tálibok a gyerekeket nem csak Afganisztán déli területeiről gyűjtik, hanem Pakisztánból is.

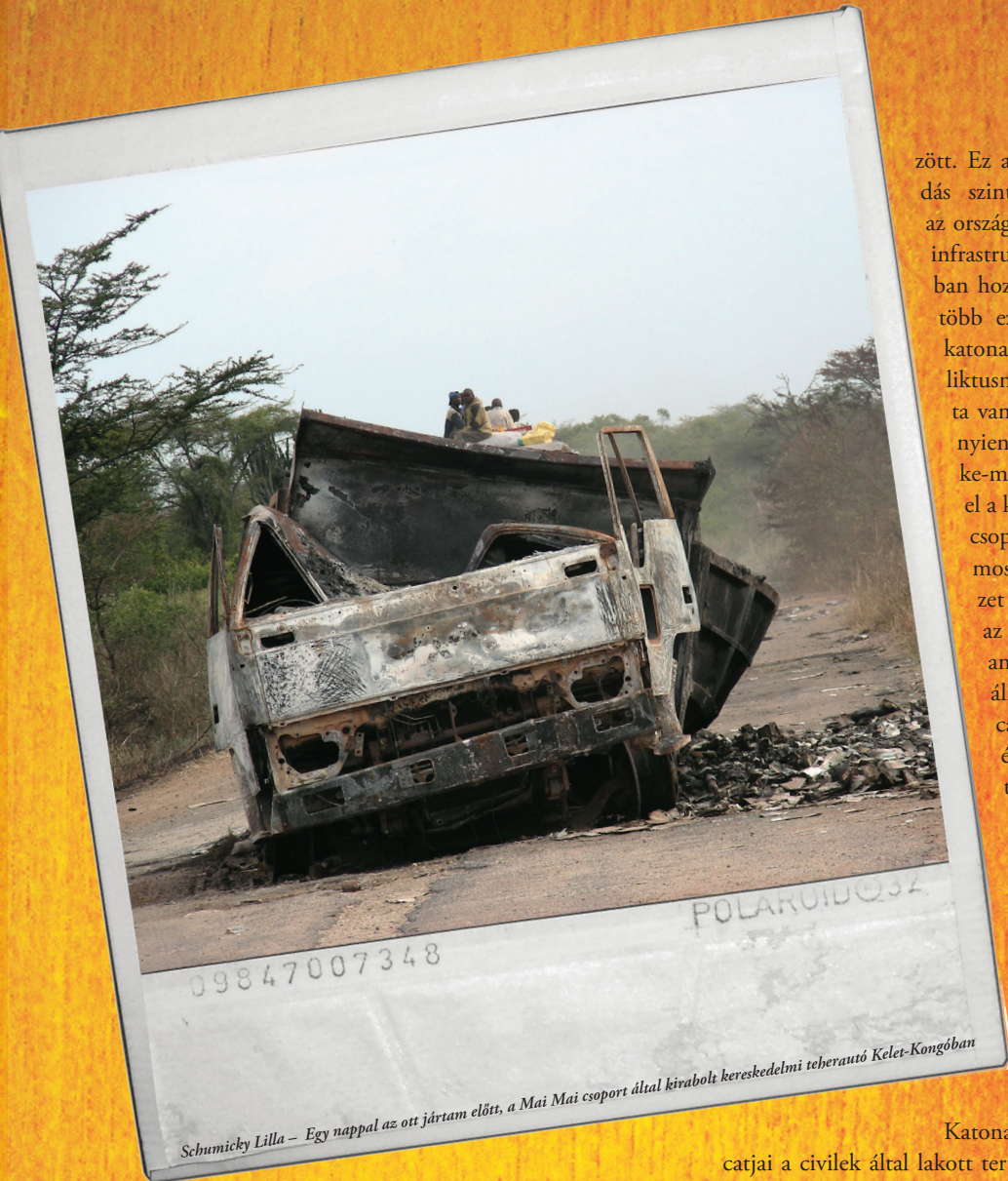
VII. Irak

Irakban a több évtizedre visszanyúló konfliktus a gazdaságot és a családok szociális helyzetét jó részt tönkretette. Az olajból származó bevételek a társadalom csak egy nagyon kis rétegének hoznak hasznot. Az átlagosan ötnél több gyermeket a családok nem igen tudták eltartani, ezért közülük sokan a katonasághoz való csatlakozásban látták az egyetlen megélhetési lehetőséget. Másrészt Szaddam Husszein erős katonasággal akarta biztosítani országa védelmét a nyugati hatalmakkal és néhány kellemetlen szomszédal szemben. A militarizálás a rezsim alatt felerősödött. Ekkor jöttek létre az ún. bakancs táborok, amelyekben tizenkét-tizenhat éves fiúk tanulták meg, hogyan kell kézfegyverekkel bánni. Azok, akik visszautasították a rész-

vételt, büntetésben részesültek, állította az Amerikai Védelmi Minisztérium. Több száz, akár tízezer korú gyereket soroztak be a Futuwah és az Ashbal Saddam nevű mozgalmakba, akiknek tíz-tizennégy órás katonai kiképzésen kellett részt venniük.⁶⁷ Az Öböl-háborúban tizenkét éves gyerekek is harcoltak modern gépfegyverekkel, valamint az iraki-iráni háborúból is aktívan kivették részüket. Az amerikai csapatok Irak több területén is harcoltak gyerekkatonák ellen 2003-ban. Az amerikai jelenlét óta radikális vallási szervezetek és egyéb ellenálló csoportok tevékenységei felerősödtek; közel húszezer embert raboltak el, amelynek közel fele gyerek: váltságdíjszerzés és sorozás céljából.⁶⁸ A két legszélsőségesebb csoport, amely gyerekkatonákat használ az al-Kaida és Jaysh al-Mahdi.⁶⁹ A Jays al-Mahdi csoportban tizenkét éves gyerekek is teljesítettek katonai szolgálatot.⁷⁰ Ezek a szervezetek a legtöbb esetben pénzt ajánlanak a gyerek családjának és ezt a családok rossz szociális helyzetük miatt elfogadják. Az egyik legfrissebb 2009-es ENSZ jelentés arról számol be, hogy az iraki ellenállási mozgalmak használnak gyerekeket és terrortámadások elkövetésére alkalmazzák őket. Jelenleg az Abu Ghraib börtönben több kiskorút is fogva tartanak az amerikai hatóságok.⁷¹ 2007 közepén körülbelül nyolcszáz, tíz és tizenhat év közötti gyereket őriztek fogolytáborokban. Az al-Kaida mentálisan sérült gyerekeket gyakran megvett szüleiktől, vagy egyszerűen csak elrabolta őket, hogy éjszakai támadások alatt elvonja a szövetséges csapatok figyelmét,⁷² illetve több bombamerénylet elkövetésénél is használták őket. Az iraki belügyminisztérium megerősítése szerint egy esetben öt mentálisan sérült gyermeket tettek egy autóba és elől ült két felnőtt férfi. A katonai ellenőrző ponton könnyedén átengedték az autót, mivel gyerekek ültek benne. Majd pár perc múlva az autó felrobbant és megsebesített több nemzetközi katonát is. A gyerekek szüleinek ez esetben is pénzt ajánlottak.⁷³

VIII. Pakisztán

Az észak-nyugat pakisztáni konfliktus 2004-ben kezdődött, amikor a pakisztáni kormány hadserege Vazirisztán területén az al-Kaida tagjai után kutatott és a tálibok erős ellenállásába ütközött. A pakisztáni kormány a terrorizmus elleni harcra deklarálta tevékenységét a régióban, az Egyesült Államok logisztikai és anyagi támogatásával. Közismert, hogy a jórészt Afganisztánban tevékenykedő al-Kaidának észak-nyugat Pakisztánban erős bázisai vannak. A pakisztáni hadsereg minden nagyobb csatát megnyert a tálib milicistákkal szemben, de a tálibok ereje és támogatottsága továbbra is igen je-

lentős. Merényleteiknek több száz civil esett áldozatul.

Vazirisztán és az ország más területein is számos olyan iszlám vallási iskola működik, ahonnan a merénylők többsége kikerül, akik néha nem több 13 évesnél. Kasmír Pakisztánhoz tartozó részében több milicista csoport is nyitott olyan iskolákat, ahol gyerekeket képeznek ki katonai feladatokra. Számos jelentés említi, hogy tizenegy és tizenöt év közötti gyerekeket soroznak a tálibokat támogató alakulatokba, illetve küldenek Afganisztánba és képeznek ki öngyilkos merényletek végrehajtására.⁷⁴ Szüleiket általában kényszerítették, hogy beegyezzenek gyereük besorozásába, legfőképpen vallási meggyőződésük és rossz gazdasági helyzetük miatt.

IX. Kolumbia

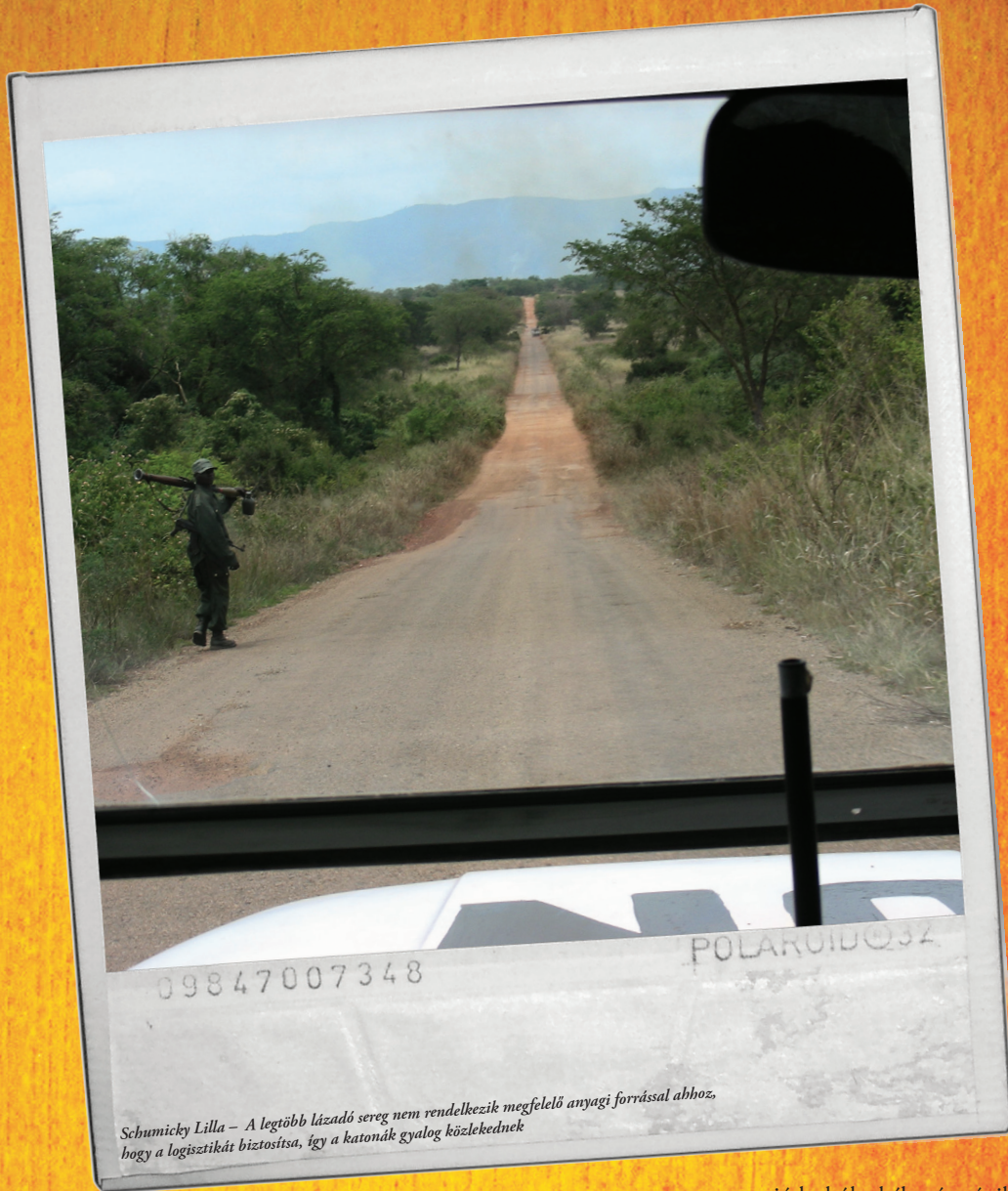
Fegyveres konfliktus több mint negyven éve tart a kormány és a két legjelentősebb ellenzéki csoport, a Nemzeti Felszabadító Hadsereg⁷⁵ és a FARC⁷⁶ kö-

zött. Ez a hosszú háborúskodás szinte romba döntötte az ország teljes gazdaságát és infrastruktúráját, ami nagyban hozzájárul ahhoz, hogy több ezer gyermek teljesít katonai szolgálatot. A konfliktusnak több ezer áldozata van és közel ugyanennyien tűntek el. Több béke-megállapodás bukott el a kormány és a lázadó-csoportok között. Számos félkatonai szervezet létezik a mai napig az országban, olyanok, amelyek kapcsolatban állnak vagy a FARC-cal vagy az ELN-nel, és a harcok hatására több százezer embernek kellett elhagynia lakóhelyét. A masszív hontalanság, a magas munkanélküliség oda vezet, hogy gyerekek tömege csatlakozzon a különböző katonai csoportokhoz.

Katonai tevékenységek tucatjai a civilek által lakott területeken zajlik, köztereken, iskolák mellett, templom parkokban.⁷⁷ A kormánycsapatok számos elfogott gyermeket tartottak titkos táborokban informátorként.⁷⁸ A lázadó csapatoknál a menekülő gyerekeket alkalmazták és katonai szolgálatra kényszerítették.⁷⁹

X. DDR – egy program, amely megoldás lehetne a gyerekkatonák számának csökkentésére

A gyerekkatonaság intézménye a felsoroltakon kívül számos országban jelen van, és gyerekek százai vesznek részt továbbra is katonai tevékenységekben. Számuk a 2004-es globális statisztikához képest nem sokat csökkent. Ugyanakkor az Egyesült Nemzetek Szervezetének békefenntartó részlege felvállalta a lefegyverző, leszerelő és a társadalomba integráló DDR⁸⁰ programok lebonyolítását. A DDR programok az első lépések a háborúból a béke irányába. Első fázisuk a lefegyverzés, ahol a harcoló egyének beszolgáltatják fegyvereiket. A második fá-

ziban leszerelik a fegyveres csoportokat, míg a harmadikban (vissza)integrálják a korábban harcoló egyéneket a civil társadalomba. A DDR programok elméletben mindenkire kiterjednek, kis és nagykorúakra, férfiakra és nőkre egyaránt.

A DDR programoknak rövid távú célja, hogy a biztonsági helyzetet stabilizálják, azáltal, hogy a harcokban résztvevők beszolgáltatassák fegyvereiket és a katonai csoportokat feloszlassák. A hatóságos lefegyverzés csökkenti az emberek bizalmatlanságát és hozzájárulhat a szociális rend stabilizációjához. A programok hosszú távú célja, hogy a leszerelt harcosokat visszaintegrálja egy békés társadalomba, amelyben lehetőség van a gazdasági fejlődésre. A sikeres DDR programok együtt járnak a háború utáni újjáépítési és fejlesztési programokkal,⁸¹ ahol például új munkahelyek keletkeznek és kiépül az infrastruktúra. A DDR programok nem fejlesztési programok, hanem átmenetiek, a háború alatti

periódusból a háború utániba.

Ahhoz, hogy sikeres legyen a DDR program öt alapfeltételnek kell teljesülnie.⁸²

Biztonság megteremtése. A cél, hogy a szembenálló felek bizalmát megnyerjék, amelyet egy harmadik, független közvetítő és békefenntartó csapatok, garantálnak.

Minden szembenálló félnek el kell fogadni és tiszteletben kell tartani a független békefenntartókat. Abban az esetben, ha ez nem így van, az egyik fél úgy érezheti, hogy a békefenntartók a másik felet támogatják

Politikai megállapodást kell aláírni a harcoló feleknek a DDR kivitelezéséről, illetve arról, hogy milyen juttatásban részesülnek a leszerelt katonák, például amnesztia és szociális csomag.

A DDR minden komponensének kivitelezését biztosítani kell. A leszerelt katonákat juttatásokban kell részesíteni annak érdekében, hogy minél hamarabb megtörténjen a társadalomba való visszaintegrálásuk. Fontos, hogy a helyi szervezetek je-

lentős szerepet kapjanak a programok megtervezésében és kivitelezésében, hogy a nemzeti tulajdon érvényesüljön.

Megfelelő pénzforrásra van szükség ahhoz, hogy az első három feltétel teljes egészében megvalósulhasson.

Riportok és tanulmányok mutattak rá arra, hogy a DDR programok visszaintegrálás (R-phase) részéből sem a nők, sem a gyerekek nem profitálnak olyan mértékben, mint a férfiak. A legtöbb esetben a program és szociális csomag nincsen sem a nők, sem a gyerekek igényeire igazítva.⁸³ Egy volt gyerekkatonára szükségletei mások, mint egy felnőtt katonáé. Másfajta pszichológiai támogatásra és iskoláztatásra, szakma tanulásának lehetőségére és tőkére van szüksége ahhoz, hogy a visszaintegrálódás megtörténhessen. Továbbá a DDR programtervezőknek és kivitelezőknek fel kell ismerni, hogy míg a lefegyverzés és leszerelés rövid távú, addig a visszaintegrálódás hosszú távú folyamat.

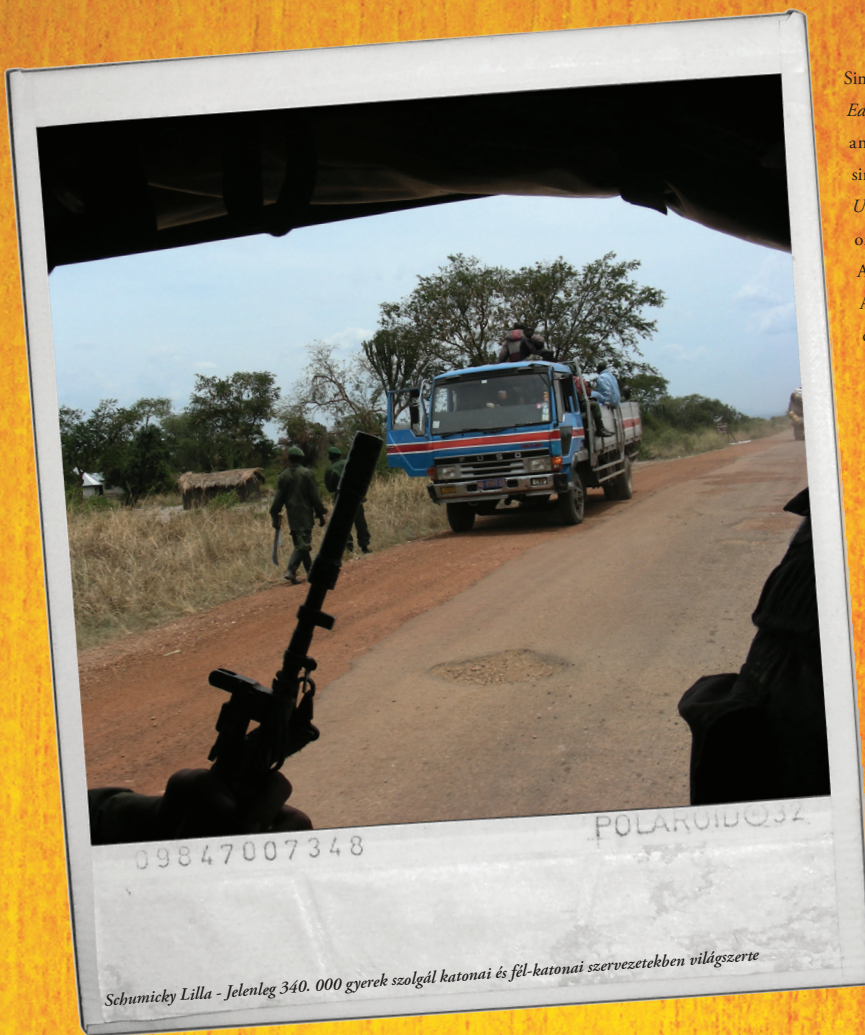
A nyugati kormányok ez idáig csekély figyelmet szenteltek a gyerekkatonaság problémájának és közel sem áldoztak a DDR programokra megfelelő mennyiségű pénzt, ahhoz, hogy ebben a gyerekek szükségleteit is kielégítsék. A lefegyverzésben és leszerelésben az ENSZ kiveszi részét, de a beintegrálásra már alig maradnak források, így ez a feladat leginkább a civil szervezetekre hárul, amelyek megfelelő forrás, helyismeret és szaktudás hiányában képtelenek a gyerekeket visszaintegrálni a társadalomba. Következésképpen számos volt gyerekkatonára, ha csak teheti, visszamegy harcolni, vagy bűnözésen keresztül próbálja megszerezni létszükségletéhez elengedhetetlen dolgokat. A legtöbb volt gyerekkatonából torzult személyiségű felnőtt válik a megfelelő pszichológiai támogatás hiányának következtében.

A gyerekkatonaság intézményének mérsékléséhez szükséges lenne arra, hogy az ENSZ külön DDR programot fejlesszen ki a gyerekkatonák részére és a nyugati kormányok végre belássák, hogy a fiatalok hosszú távú visszaintegrálódásával számos társadalmi feszültséget lehetne legyőzni és újabb konfliktusok kialakulását megelőzni.

Felhasznált irodalom:

- Oroma, F. - Schumicky, L. 2008, *A Háború Gyermekai*. Afribook, Budapest.
- Cape Town Principles and Best Practices on the Recruitment of Children into Armed Forces and on Demobilization and Social Reintegration of Child Soldiers in Africa 1997. Április. 27-30. *Cape Town*.
- Twum Danso, A. 2003, „Africa's Young Soldiers.” *Monograph* 82.

- [www.iss.co.za/Pubs/Monographs/No82/Ch1.pdf] (2010. 01.18)
- United Nation. 1989, *Convention, Rights of the Child*, 38-as cikk.
- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers. 2003 *Child Soldiers Global Report 2005*. New York.
- Woznak, A. 2008, Lecture on *Child Soldiers*. [<http://www.thunderboxproductions.com/blog/2008/06/20/child-soldiers-lecture-presented-by-adam-wozniak/>] (2010. 01.18)
- UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. 2003, „AFRICA: Too small to be fighting in anyone's war.” *News and Analysis*. [<http://www.irinnews.org/>] (2010. 01.18)
- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers. 2004, *Child Soldiers Global Report 2004: Africa Regional overview*. [<http://www.child-soldiers.org/>] (2010. 01.18)
- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers. 2008, *Child Soldiers Global Report 2008* [<http://www.child-soldiers.org/>] (2010. 01.18)
- Gunnar, H - Pipes, D. 2007, *Arab-Israeli Fatalities Rank 49th*. Frontpagemagasin.com [<http://www.danielpipes.org/4990/arab-israeli-fatalities-rank-49th/>] (2010. 01.18)
- Givol, A. -Rotem, N. - Sandler, S. 2004, *The New Profile Report on Child Recruitment in Israel*. [http://www.pcdc.edu.ps/military_recruitment_children.pdf] (2010. 01.18)
- Weiss, E. 2004, „The Learning Material in the Summer Camp: Blocking Roads and Withstanding Investigations”, *Yedioth Aharonoth*.
- AFP 2009. *Israel's used human shields in Gaza: Amnesty* [http://rawstory.com/news/afp/Israel_used_human_shields_in_Gaza_A_07022009.html] (2010. 01.18)
- Zaywa.com. 2009, „UN chief cites reports of factions in Lebanon using child soldiers”. *The Daily Star*. [http://www.zawya.com/Story.cfm/sidDS250409_dstart26/UN%20chief%20cites%20reports%20of%20factions%20in%20Lebanon%20using%20child%20soldiers/] (2010. 01.18)
- UNHCR 2008, „Iran.” *Refworld*. [<http://www.unhcr.org/refworld/country,,CSCOAL,,IRN,,486cb109c,0.html>] (2010. 01.18)
- Schumicky, L. 2007, „Uganda Napos és Árnyas Oldala” *Afrika Tanulmányok* 10.2007.
- Human Rights Watch. 2009, „DR Congo: LRA Slaughters 620 in 'Christmas Massacres’”, Human Rights Watch Report [<http://www.hrw.org/en/news/2009/01/17/dr-congo-lra-slaughters-620-christmas-massacres/>] (2010. 01.18)
- IRIN 2009, *Uganda: Thousand Flee Renewed LRA Rebel Raids*. [<http://allafrica.com/stories/200908241200.html>] (2010. 01.18)
- FRANCE24 - En - Report – Congo Mai Mai [<http://www.youtube.com/watch?v=R8OZnYiiHx4>] (2010. 01.18)
- Gettemann, J. 2008, „Mai Mai Fighters Third Piece in Congo's Violent Puzzle” *The New York Times*. [http://www.nytimes.com/2008/11/21/world/africa/21congo.html?_r=1] (2010. 01.18)
- United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of Congo (MONUC). 2009, *DDRR: MONUC ready to launch a vast sensitizing campaign in Eastern DRC*. [<http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900sid/EGUA-7TRQVS?OpenDocument/>] (2010. 01.18)
- Sweedish International Development Cooperation Agency. 2009, *Violence in Congo not a national problem*, Sweedish International

Singer, P.W. 2006, "Child Soldiers". *American Educator*. [http://www.aft.org/pubs-reports/american_educator/issues/winter05-06/singer.htm] (2010. 01.18)

UN. 2006, Report of the Secretary-General on Children and Armed Conflict, UN Doc. A/61/529-S/2006/826

Amnesty International (AI). 2005, "Iraq: decades of suffering, now women deserve better." [http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/001/2005/] (2010. 01.18)

Singer, P. W. 2006, "Young Soldiers Used in Conflicts Around the World", *Washington Post*. [http://www.brookings.edu/interviews/2006/0612humanrights_singer.aspx] (2010. 01.18)

IRIN. 2007. április. 10. "Iraq: mentally handicapped children are used in attacks", [http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=71257] (2010. 01.18)

IRIN. 2006, "Education vacuum poses long-term threat to children", IRIN, ICG, *Pakistan: Political Impact of the Earthquake, Asia Policy Briefing No. 46*.

Hasan, S. S. 2007, "Recruiting Taliban 'child soldiers' *BBC News* [http://news.bbc.co.uk/1/

hi/6731389.stm] (2010. 01.18)

Kälin, W. 2007, Report of the Representative of the Secretary-General on the human rights of internally displaced persons, Addendum: Mission to Colombia, UN Doc. A/HRC/4/38/Add.3.

Defensoría del Pueblo. – UNICEF. 2006, Report of the UN High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Colombia, UN Doc. E/CN.4/2005/10, 28 és 2005; Special Rapporteur on the Rights of Women of the Inter-American Commission on Human Rights (IACHR), "Violence and Discrimination against Women in the armed conflict in Colombia", OEA/Ser.L/V/II, Doc. 67, 18 October 2006; Defensoría del Pueblo and UNICEF, "La niñez y sus derechos, Caracterización de las niñas, niños, adolescentes desvinculados de los grupos armados ilegales", November 2006.

Fusato, M. 2003, "Disarmament, Demobilization, and Reintegration of Ex-Combatants." *Beyond Intractability*. Eds. Guy Burgess and Heidi Burgess. Conflict Research Consortium, University of Colorado.

United Nations Department of Peacekeeping Operations (UNDPKO). 2005, Lessons Learned Unit. "Disarmament, Demobilization, and Reintegration of Ex-Combatants in a Peacekeeping Environment: Principles and Guidelines." [http://www.un.org/Depts/dpko/lessons/DD&R.pdf] (2010. 01.18)

Colletta, Nat. J. – Pearce, J. 1997, The World Bank, Demobilization,

Development Cooperation Agency [http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900SID/SNAA-7QJ966?OpenDocument] (2010. 01.18)

United Nation. 2007, „Report of the Secretary-General on the situation in Somalia” UN Doc. S/2007/658

IRIN. 2009, *Somalia: Record Number of Displaced* [http://allafrica.com/stories/200909080356.html] (2010. 01.18)

Dickinson, E. 2009, *Arming Somalia* [http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/09/10/arming_somalia - letölthető volt 2010] (2010. 01.18)

UN. 2007, „Monthly report of the Secretary-General on Somalia.” UN Doc. S/2007/115

UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA). 2007, *Suicide Attacks in Afghanistan (2001–2007)* [www.unama-afg.org] (2010. 01.18)

Coalition to Stop the Use of Child Soldiers. 2001, *Child soldiers Global Report 2001* [www.child-soldiers.org] (2010. 01.18)

Boldak, S. 2007, "Taliban video of boy executioner causes anger", *Reuters*. [http://www.reuters.com/article/idUSSP10306620070426] (2010. 01.18)

Guardian. 2007, "Boy forced by Taliban to become would-be bomber is pardoned", *Guardian*. [http://www.guardian.co.uk/world/2007/jul/16/pakistan.afghanistan] (2010. 01.18)

and Social Reconstruction. Woodrow Wilson International Center for Scholars. [http://wwics.si.edu/subsites/ccpdc/pubs/light/14.pdf] (2010. 01.18)

Clark, A. - Mahling, K. 1996, *Fostering a Farewell to Arms: Preliminary Lessons Learned in the Demobilization and Reintegration of Ex-Combatants*. Washington, DC: US Agency for International Development, Center for Development Information and Evaluation.

Jegyzetek

- 1 Oroma, Schumicky 2008, 97-102. o.
- 2 Cape Town Principles 1997. április. 27-30..
- 3 Forces Armées de la République Démocratique du Congo – A Kongói Demokratikus Köztársaság nemzeti hadserege
- 4 Twum-Danso 2003, 13-22. o.
- 5 United Nations 1989. 38-as cikk,
- 6 Adoption by the UN General Assembly of a new treaty prohibiting the use of children under age eighteen in combat. Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2003 .
- 7 Lecture on Child Soldiers presented by Andrew Wosniak July 2008.
- 8 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs 2003.
- 9 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008.
- 10 U.o. 15. oldal
- 11 International Criminal Court /ICC/ (Nemzetközi Büntető Bíróság)
- 12 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008,
- 13 Lord's Resistance Army /LRA/
- 14 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008.
- 15 Liberation Tigers of Tamil Eelam /LTTE/
- 16 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008.
- 17 U.o. 24. oldal
- 18 www.alertnet.com/Kenya
- 19 National Revolution Front – Coordinate /BRN-C/
- 20 www.alertnet.org
- 21 www.reliefweb.int
- 22 www.crisisgroup.org
- 23 www.globalsecurity.org
- 24 www.ucdp.uu.se
- 25 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008
- 26 Pipes 2007.
- 27 Sandler 2004.
- 28 U.o.
- 29 Weiss 2004.
- 30 Sandler, 2004.
- 31 AFP 2009.
- 32 Zaywa.com 2009.
- 33 Síita politikai szervezet, melynek központja Libanonban található
- 34 Child Soldiers Global Report 2008 - Iran", UNHCR 2008.
- 35 1987 és 1993 között zajlott.Dzsbalia menekült táborban kezdődött és hamar átterjedt Gáza, a Nyugati Part és Kelet- Jeruzsálem területére.
- 36 UWSA – United Wa State Army valószínűleg a világ egyik legfelgyeztettebb drogkereskedő csoportja
- 37 Lecture on Child Soldiers presented by Andrew Wosniak July 2008.
- 38 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008.
- 39 Lord's Resistance Army (LRA)
- 40 Schumicky 2007.
- 41 Schumicky 2008, 45 – 55.o.
- 42 Human Rights Watch 2009. január. 17.
- 43 IRIN 2009. augusztus. 24.
- 44 United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of Congo (MONUC) 2009. július. 7.
- 45 Swedish International Development Cooperation Agency 2009, január. 29.
- 46 A Failed States Index besorolása szerint
- 47 A Found for Peace szerint www.fundforpeace.org
- 48 Lost Boys of Sudan – közel tíz ezer gyermek vándorolt éveken keresztül a sivatagban, míg végül, közel tíz-tizenöt év várakozás után letelepedhettek az USA-ban.
- 49 Comprehensive Peace Agreement (CPA)
- 50 Sudan Armed Forces (SAD)
- 51 Sudan People's Liberation Army (SPLA)
- 52 UN 2007. November. 7.
- 53 U.o.
- 54 U.o.
- 55 IRIN 2009. szeptember. 7.
- 56 Transitional Federal Government (TFG)
- 57 African Union (AU)
- 58 Hitoktatók
- 59 UN 2007. február. 28.,
- 60 US Department of Source, confidential source, 2008.
- 61 UN 2007. február. 28.
- 62 Morjaan vagy más néven Parazitáknak nevezik őket
- 63 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008.
- 64 Korán iskola
- 65 UNAMA 2007. szeptember.
- 66 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2008.
- 67 Coalition to Stop the Use of Child Soldiers 2001.
- 68 Report of the Secretary-General on Children and Armed Conflict, 2006. október. illetve Amnesty International 2005. február. 22.
- 69 Mahdi Hadserege
- 70 Singer 2006. június. 12.
- 71 Singer 2006.
- 72 IRIN 2007. április. 10.
- 73 U.o.
- 74 Hasan 2007. június. 12.
- 75 Ejército de Liberación Nacional, (ELN)
- 76 Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia, (FARC)
- 77 Kálin 2007. január. 24.
- 78 Código de la Infancia y la Adolescencia, Article 176.
- 79 Defensoría del Pueblo and UNICEF 2006. november.
- 80 Demobilization, Disarmament and Reintegration
- 81 UNDPKO 2005.
- 82 Colletta 1997.
- 83 U.o.